

coroanei, prin nici un mijloc, ci dimpotrivă, dacă ceva din acestea s-ar fi înstreinat, pe acelea vreme să le cîştigăm înapoi și le vom cîștiga»⁴⁹. Adausul față de omagiile precedente, care înseamnă o precizare: oraș și feud, privesc firește Chilia, care fusese în timpul stăpînirii Moldovei un oraș și o cetate concendată ca feud unor boieri, ca și celelalte cetăți ale Moldovei.

Aceste mențiuni repetate despre obligația de a lua pămîntul pierdut, fără precizarea numirii locului, în omagiile succesive ale domnilor Moldovei, capătă adevăratul lor înțeles numai dacă le legăm de cea dintii dintre aceste mențiuni, cea din 1448, care cronologic este databilă imediat după cedarea Chilieii « ungurilor » adică lui Ioan de Hunedoara. După recuperarea Chilieii de către Ștefan cel Mare la 1465 pasagiul respectiv dispăre din actele omagiale moldo-polone emise după această dată.

Rămîne fapt stabilit că Polonia, regele și cîrmuirea ei au stăruit ca Moldova să recapete Chilia. Dacă în vremea lui Alexandru cel Bun interesul Poloniei pentru Chilia era redus, dovadă că Moldova a fost « pedepsită » de poloni pentru cucerirea Chilieii prin retragerea Pocuției, în schimb, acum, interesul polonez se trezește pentru acest centru comercial. Aceasta înseamnă, firește, că între timp se deschisese calea și se intensificase traficul pe un drum de comerț din Polonia, ca o ramură a vechiului drum spre Cetatea Albă. Atitudinea politicii polone față de problema Chilieii urmează în această privință desvoltarea intereselor ei comerciale așa cum apar în transformările succesive ale mențiunilor despre Chilia în privilegiile de comerț ale domnilor Moldovei pentru negustorii lioveni.

Care era regimul politic al Chilieii sub « ungurii » lui Ioan de Hunedoara și după moartea acestuia, pînă la recucerirea orașului și cetății de către moldoveni? Chilia nu putea face parte din stăpînirile regatului unguresc, din cauza așezării sale geografice, departe de granițele acestei țări. Dealtfel Ioan de Hunedoara organizase sistemul său feudal de apărare a Europei de Sud-Est pe cont personal, ca un șef militar, conducător peste mai multe state, între cari și Țara Romînească și Moldova, dependente de persoana sa, nu de regatul unguresc. Așa dar, o cetate cu garnizoană a lui Ioan de Hunedoara nu era prin însuși acest fapt o cetate a regatului Ungariei. Domnul muntean fiind vasalul lui Ioan de Hunedoara, el putea ține pe teritoriul vasalului său o garnizoană de apărare, care nu însemna însă că politicește cetatea și mai ales orașul nu țineau de teritoriul și de cîrmuirea Țării Romînești. Cînd în omagiul lui Ștefan cel Mare, către Polonia, citat mai sus, Chilia este indicată, fără a fi numită, cu titlul de « feud », e probabil că se înțelegea prin aceasta că cetatea fusese concendată ca feud castelanului unguresc.

Era deci un sistem de condominium ungaro-muntean la Chilia, Ioan de Hunedoara așezînd garnizoana sa în cetate, a admis ca vama, pescăriile, tirgul și administrația, ba chiar și folosirea militară a cetății rămîne muntenilor. Aceasta

⁴⁹ I. Bogdan, *Documentele lui Ștefan cel Mare*, II, p. 284 (text slav), p. 287 (trad. rom.).